

Asırlık Yanılsamalar, İçi Doldurulamamış Kalıplar ve Tarihi “Türksüzleştirme” Uğraşı

Tarih, milletlerin varlık mücadelesinin izdüşümüdür. Günümüze kadar nice milletler var olmuştur ki çok geniş sınırlara yayılım göstererek dönemindeki diğer milletleri tarih sahnesinden silmiş ve bittabi nice milletler var olmuştur ki dönemdaşı olan diğer milletler tarafından silinmiştir. Konu, tarihin bu “acımasız” tarafına gelince milletler bazı çarelere başvurmak zorunda kalmış, bu çarelerin vesilesiyle de içinde buldukları durumlardan kurtulmayı hedeflemişlerdir. Bahsi geçen çözüm metotlarından belki de en önemlisi “*senkretik*” yani bağdaşık bir tavır sergilemek, bu vesileyle de bir millet tarafından silinmemek için onunla birleşerek kültürünün içerisinde var olmaktır. Sümerler, Akkadlar ve daha nice farklı milletler bu noktada günümüzde dahi görece yaşamakta, tekil varlık gösteremese de çeşitli halkların kültürleri içerisinde varlıklarını devam ettirmektedir. Uzun tanımlarla konuyu daha da bulandırmak istemiyorum, bahsi geçen “*senkretik*” oluşumlar yeni “kültür”lerin var olmasını, yani yeni üslupların yaşam şekillerine sirayet etmesini sağlamaktadır ki bu vesileyle kültür ve millet arasında önemli lakin yer yer izahı güç olan farklılık gün yüzüne çıkar. Şayet bu izahı güç ayrımı daha yakın bir örnek olarak Türklük babında ele alacak olursak nazarımızca en tutarlı tanımı Reha Oğuz Türkkan yapmakta ve “Türklük” kavramını temelde beş kaide üzerinden ele almaktadır: ırk, dil, din, kültür ve **aidiyet hissi**.¹

Reha Oğuz Bey’in dikkatle ele aldığı bu beş kaidelik sistem, temelde bir eleştirinin dışavurumudur ki hedef aldığı tavır, “kültür” ve “millet” kavramlarının birbirlerine eşlenme uğraşdır. Bu iki kavramın birbirine eşlenmesinin ne kadar hatalı sonuçlar doğuracağına yazımızın ilerleyen kısmında değineceğiz lakin şimdilik şunu söylemekte yarar vardır; şayet bu türden bir eşleme yapılırsa tarih, Marks’ın mantığındaki formuna daha kolay yerleşecek ve geriye kalan bütün kavramlar altı boş birer “hamaset”ten öteye gidemeyecektir. Bundandır ki az önce nazar-ı dikkatinize sunduğumuz bu beş kaidelik sınıflandırma neticesinde Reha Oğuz Bey, Marksist yazımın dehlizlerinden yükselen bu fikre kuvvetli darbe vurmuştur.

Peki, neden bu türden bir eleştiriye gerek duyulmuştur? Bu konuyu en azından arkeolojik olarak şu şekilde örneklendirebiliriz: Türk milletinin tarihsel süreç içerisindeki yolculuğu şayet bir kültür olarak kabul edilerek takip edilmeye çalışılırsa şüphesiz Orta Asya’da sonlanacaktır lakin millet nazarında izlenecek olursa göç gibi birçok tarihsel gerçekliğin takibi yapılabilecek ve günümüzdeki Anadolu topraklarına kadar gelen süreç kronolojik bağlamda anlamlandırılabilir. Yani tarihsel saptamaların doğru yapılabilmesi için tarihçi, bu türden bir ayrıma gerek duymaktadır.

Bu noktada şöyle bir soru zuhur edebilir ki etmelidir de: “Peki bu husus bu kadar önemliyse neden milliyetçi camiada Reha Oğuz Bey hariç başka kimseler bu konuyu ele

¹ Aidiyet hissi olmadığı müddetçe diğer kaidelerin herhangi bir önemi yoktur. Bkz. Türkkan: 2009.

almamıştır?” Bunun cevabı ise şu şekilde özetlenebilir: Millet ve kültür arasında kurulmaya çalışılan her türlü eşleme ile buna dair tartışma, esasında bu topraklarda zaten 1910’larda kendisine cevap bulmuş başka bir tartışmanın sadece basit ve yetersiz birer kopyası olacaktır. Bundandır ki tekrar aynı tartışmalara girilmemektedir. Bahsi geçen uzun soluklu tartışmanın sonucuna gelince... Sonuç, o dönemin siyasi tutumlarından anayasal tanımlarına kadar her sahada “halk” ve “millet” olarak farklı iki kavramın kullanılmasına sebebiyet vermiştir.² Bu vesileyle kültür kavramının iki nüve üzerinden ele alınmasının zaruri olduğu yinelenebilir, yani millet nazarında bir kültür ile halk nazarında bir kültür olarak... Bütün bu tanımlar ve açıklamalarla kafa karıştırıcı bir girizgâh yaptığımızın farkındayım. Bu sebeple bahsi geçen açıklamanın neden yapıldığına kısaca değinmek isterim: Bütün bu bilimsel gerçeklere ve kümülatif bilgi birikimine karşın hâlâ Avrupamerkezci ve Marksist bir yazım anlayışıyla oluşturulmaya çalışılan eşleme, temelde “ilericilik” kavramının arkasından yürütülen bir “gericilik” halinde halk ve akademi nazarında ne yazık ki kabul görmektedir. Durum öyle vahim bir hal almıştır ki geçtiğimiz günlerde “bozkurt” gibi tarihteki bütün Türk devletlerinde kendine yer bulmuş bir simge bile “*beni temsil etmiyor, ben Türk değil, şu veya bu ’yum*” denilerek dışlanacak yahut hor görülecek noktaya evriltiştir. Oysaki bahsi geçen kavranın özüne bakılırsa konuya dair yapılan bütün savunmaların “*Anadolu halkının sembolü*” gibi bir temel üzerinden değil, “*Türk milletinin sembolü*” gibi bir temelden yapıldığı anlaşılacaktır. Reha Oğuz Bey’in kurduğu beşli kaide sistemindeki son ve en önemli kaidenin neden “*aidiyet hissi*” olduğunu daha iyi anladığımız günlerdeyiz velhasıl... Kendisini “*Türk*” olarak tanımlayan herhangi birinin işin özünde bu simgeyi reddedebilme gibi bir şansı, tarihsel manada mümkün değildir. Bu durum fark edilmiş olacaktır ki tartışma bir noktadan sonra “*bozkurt işareti*”ne getirilmiş ve el ile yapılan bu işaretin Türk milletine ait olmadığı pek “ilerici” eşhâs tarafından savunulmaya çalışılmıştır. Oysaki yine temel mantığa başvurulacak olursa görülecektir ki bahsi geçen işaret her ne kadar varoluşu hasebiyle bir asırlık süreyi dahi tamamlayamamış olsa da Avrupa’dan Asya’ya kadar bütün Türkler tarafından benimsenmiş, yani millî bir değer haline gelmiştir. Bu konuyu kısaca şu şekilde “ilerici” eşhâsa özetleyebiliriz: Kendi aktarımlarıyla sadece birkaç yıllık geçmişi içerisinde bütün Türk topraklarına yayılarak kabul görmüş bir işarete, millî ve kültürel bir değer atfedilemez mi? Örneğin, Mustafa Kemal Atatürk’ün vefat ettiği 1938’in üzerinden kaç yıl geçmesi gerekmektedir ki tarihimizdeki millî bir değer olarak yerini alabilsin? Bunun skalası yahut ölçütü nedir, kimdir?

İşte, bütün bu sorular ve tartışmalar cevapsız kalınca sahneye akademik “ilerici” eşhâs girerek Marksist yazımın baskıladığı “*millet ve kültür*” eşlemesini bir daha gündeme getirmiş, bu noktadan hareketle işaretimizi yeterince “kapsayıcı” görmeyerek eleştirmişlerdir. Düşününüz, toplam bir asır önce kendine cevap bulan bu soru hâlâ utanmadan ve sıkılmadan “ilerici” eşhâs tarafından tartışılmakta, yer yer ise had ve hudut aşılarak bir de bize akıl verilmeye çalışılmaktadır. Bu nasıl iyi niyete yorularak yorumlanabilir, sorarım size... Girizgâhı yaptığımızı ve görece anlamlandırdığımızı

² Bkz. Kizek: 2023, 67-69.

düşünerek izninizle konunun ironik noktalarına değinmek istiyorum. Bu çok “ilerici” eşhâs, yer yer kültür ve millet eşlemesinden hareketle “*her şeylerini başkalarından almışlar, bütün kültür ve medeniyet unsurları başka milletlerin malıdır*” (Türkkan: 1989, 66) ithamını dahi bir savunma olarak kullanmaktadır ki biz buna sadece gülerek yanıt verebiliriz. Yanıtımız belki yeterli gelmeyebilir lakin şunu anlamakta fayda var: “İlerici” dostlarımızın bize bugün yönelttiği bu itham, aslında 1989’dan ve muhtemelen daha da eskiden beri öne sürdükleri bir argümandır. Yani ortada en az 35 yıldır (muhtemelen bir papağanın dahi ömründen kat kat fazla süredir) tekrarlanan bir argümanın bitmek tükenmek bilmeyen tekrarı üzerinden “eleştiri”de bulunan bir grup vardır. İşin ironisine, yani “gülünç” kısmına gelince, mikro ölçekte ele alacak olursak enternasyonal dostlarımız galiba herhangi bir şeyin “meşruluğunu” veya “haklılığını” onun tekrarlandığı zamanla doğru orantılı zannetmektedir. Makro kısmına gelecek olursak da onları destekleyen eşhâs için sanırız ki bizler herhangi bir şeyi yeteri kadar uzun süredir söylemediğimiz veyahut kullanmadığımız için “gerici”, 35 yıldır aynı şeyleri söyleyenler ise “ilerici”dir.. Bu akıl tutulmasına gülmekten başka nasıl bir cevap verebiliriz ki?

Madem öyle, bahsi geçen “ilerici” grubun bir diğer ironik argümanına bakalım, yani Türk değil “Türkiyeli” kullanımının gerekliliğine... Dostlarımız konuyu buraya taşıyıp diyor ki “*Türk olarak geçen tanım artık yeteri kadar kapsayıcı değildir. Şayet tüm kültürlerin kapsanması isteniyorsa ‘Türkiyeli’ tanımının kabulü esas alınmalı ve kullanılmalıdır. Türkiyeliler için de ‘bozkurt işareti’ kapsayıcı değildir.*” Bu inanılmaz “ilerici” dünya görüşünün temel mantıkta günümüze hitabı söz konusu olmalıdır zira dostlarımızın önemle vurguladığı gibi “Türk” tanımı, günümüz(!) için yeterli kapsayıcılığa sahip değildir. Peki, pek değerli düşünürlerimiz, sayıklamaktan bitap düştüğünüz bu çok “ilerici” tavrın köklerinin modernitenin kalesi olarak gördüğünüz Amerika’daki “*woke*” kültürüne veyahut Marksist yazıma değil de yine bir asır önceki “*Anadolucu*” tavra dayandığını ne zaman fark edeceksiniz? Günümüz için yeterli görmediğiniz vatandaşlık tanımının kabul edildiği dönemle hemen hemen aynı dönemde ortaya çıkan “Anadolucu” tavrı, sizinle aynı “gerekliliği” öne sürmekte, “*Türkiyeli*” veya “*Anadolu insanı*”nı tedavüle sokmaya çalışmaktaydı. (Türkkan: 1989, 58) Neredeyse aynı dönemde çıkmış iki tanımdan birinin yetersiz olduğunu öne sürüp diğerini yeterli görüyor ve bizim aynı dönemde çıkmış iki tanımdan diğerini seçmemiz sebebiyle bizi “gerici” kendinizi ise “ilerici” olarak mı atfediyorsunuz? İşte buna ziyadesiyle gülünür...

Bahsi geçen bütün bu istek ve argümanların geçmişle bağlantılarında şayet hemfikir olduysak bir noktada uzlaşmamız gerekiyor. Eğer toplumlar (yani önceki tartışmanın sonucundan hareketle “halk”) canlı birer organizmaysa evrim geçirebilir ki geçirmektedir de... Evrimsel süreç içerisindeyse bahsi geçen önermelerin tamamı “Türk” kavramının altında mağlup olmuş, yani elenmiştir. Ümit ederim ki tersine evrim diye bir şeyin mümkün olmadığından bahsetmemize gerek yoktur...

Şimdi yeniden önceki tartışmaya gelelim. Bu dostlarımız, aksettirdiğimiz üzere, tartışmayı Türklük nazarında yürütemeyince daha önce dile getirdiğimiz gibi Türk milletinin geniş coğrafyasında benimsenen işarete, yani “bozkurt işareti”ne yönelttiler. Bu saldırı birçok mikro saldırının sadece küçük bir parçasıdır ve tarihsel bağlamda ele alınmak zorundadır. Bahsi geçen bu saldırı özünde tarihsel süreci “Türksüzleştirme” uğraşından süregelmektedir. Az önce “*woke*” kavramını bir defa dile getirdik, bu kavramın da önemle irdelenmesi gerekiyor. Bu akım pratikte “denazifikasyon” ile benzer metotları kendisine rehber edinmektedir. Peki nedir bu “denazifikasyon”? Temelde bu tanım, Nazi rejimi tarafından Alman toplumuna kabul ettirilmiş kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyolojik normların bütün izlerinin insan eliyle yok edilmesi, yani “arındırılması” olarak tanımlanabilir. Anlaşılabileceği üzere bu bir “diyet”tir zira Nazilerin verdiği zararların halihazırdaki kuşaklara tazmini ve gelecek kuşakların aynı şeyleri yaşamayacaklarına dair güvenin sağlanması gözetilmiştir. Bugünkü “*woke*” kültürünün de temelinde benzeri bir anlayış söz konusudur. Hedef, Amerikan toplumunda hor görülmüş fertlerin zararının tazmini ve gelecek kuşakların bir daha böyle bir sıkıntıyla karşılaşmayacaklarına dair güvenin sağlanabilmesidir. Bu noktadan hareket edecek olursak çok temel bir sorunun gündemimizde olması zaruridir: Amerika’nın diyetine Türkler neden ortak olmak zorundadır? Amerikan toplumu üzerinde Türklerin hiçbir zaman bağlayıcılığı yahut bu türden herhangi bir yaptırımda bulunabilecek kadar nüfuzu var olmamıştır. Etkimizin olmadığı bir “suç”ta mesuliyetimiz nasıl olabilir? Şayet mesuliyetimiz yok ise bu diyetle dair nasıl bir yükümlülüğümüz vardır? İşte bu konuda “ilerici” dostlarımızla aynı noktadan olaya bakamıyoruz. Onlar, Amerika’nın diyetine bizi ortak etmenin, bunu “ilericilik” olarak göstermenin ve “bozkurt” gibi sembollerden arınmanın peşindeyken biz bunu tümüyle reddediyoruz. Amerika’nın beyaz-üstünlükçü tavrına hiçbir zaman ortak olmadık, zaten onların deyimiyle “sarı ırk”ın fertleri olarak böyle bir şey hiçbir zaman mümkün değildi. O halde onların arınmalarına da ortak olmak zorunda değiliz zira bizler bahsi geçen suçun müsebbibi değil, mağduruyuz. Bu noktada elbette nasıl sorusu sorulacaktır, o halde okuyucularımıza bahsi geçen “beyaz-üstünlükçü” tavrın emperyalist düşünceyle bize nasıl nüfuz ettirilmeye çalışıldığını kaynaklarıyla anlatalım.

1. Kafkasya’nın Genel Yapısı

Karadeniz ile Hazar Denizi arasında yer alan, Asya ile Avrupa arasında sınır teşkil edebilecek kadar gerek fiziki gerek siyasi birçok unsura sahip olan bölgeye “Kafkasya”

denilmektedir ki bu ismin İskit Türkçesi olduğu ve “*kroukas*” yani “*kar beyazı*” anlamına geldiği düşünülmektedir (Companjen vd: 2010, 13). Prof. Dr. Mirfatih Zekiyev, bu sözcük üzerinden İskit Türkçesi nazarında ulaştığı bir sonuca göre *kyu* kelimesinin “beyaz/beyazlık” anlamına geldiğini, *kyrau* kelimesinin “buz, kar” anlamına geldiğini, *kas* kelimesinin ise “dağ, taşlık, tepe” gibi anlamlara geldiğini ve bunun üzerinden Plinius’un ancak tekrar bir değerlendirmeye tabi tutulduktan sonra doğru kabul edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bahsi geçen çalışmasında benzeri birçok İskit kelimesini de detaylıca incelemiştir (Zekiyev: 2003, 125-65). Yine de nazarımızca İskitlerin bölgeye verdiği bu “taşlık/dağlık” ibaresi üzerinde muhtemelen diğer ihtimallerden daha fazla durmak yerinde olacaktır zira bölge gerçekten sert bir iklime sahiptir. Bahsi geçem isimlendirmenin muhtemelen temel sebebi, bölgeyi adeta ikiye bölen ve Taman Yarımadası’ndan Apşeron Yarımadası’na kadar uzanan sıradağlara sahip olmasıdır. Bu sıradağların en sarp ve yüksek kesimi Orta Kafkasya’da bulunmaktadır. Kuban Vadisi’nden Daryal Geçidi’ne kadar uzanan Orta Kafkasya, aynı zamanda sıradağların en fazla genişliğe ulaştığı bölgedir. İsmi zikrettiğimiz “Daryal Geçidi”, Kafkasya’daki coğrafyanın kilit taşlarından biridir. Bu geçit, Vladikavkas ile Tiflis’i birbirine bağlamaktadır ve deniz seviyesinden yüksekliği 2379 metredir. Ulaşım açısından büyük önem taşıması sebebiyle tarihte göç ve ordu güzergâhı olarak da işlev görmüş, bu sayede siyasal olarak da önemli bir konumu haiz olmuştur. Örneğin, İskitler de buradan geçmiştir. Plinius’un bölgeye verdiği “Kafkas Kapısı” isminin temel gerekçesi de zaten İskitler gibi birçok kavmin burayı sıklıkla kullanmasındandır (Age. 15.). Bu “kapı” özelliğinin bölgedeki yerleşik birçok kavme sıkıntı çıkardığını ve özellikle Pers döneminde, Dağıstan bölgesinde, bu duruma karşı bir duvar inşasının olduğu görülmektedir (Murtazali: 2009, 237-64).

2. Kafkasya’da Kurgan Kültürü

Genel anlamıyla kurgan: yığma höyük ve tepe şeklinde bulunan, törensel defin işlemleri için kullanılan korunaklı tümülüs mezarlara verilen isimdir. Özellikle Kafkas bölgesi için gereklilik arz eden kurganların en eskileri (Kafkasya’da) Milattan Önce dördüncü binyıla tarihlenmektedir (Kipfer: 2000, 291). Doğal olarak korunaklı olan Kafkasya’nın yine korunaklı bir şekilde inşa edilen mezarları, bölgenin iskânlarına dair fikir edinmemize ve bölgedeki kültürel alışverişin saptanmasına olanak sağlamaktadır. Bu korunma ihtiyacı muhtemelen Kafkasya bölgesinde su ve tuz kaynaklarının zengin olmasından kaynaklanmaktadır zira tuz ve su, gömülen naaşları bozabilir (Yardımcıel: 2015, 42). Bu sebeple yığma mezarların korunma noktasında başarısını da göz önünde bulundurarak kurgan tipi mezarların bir çeşit ihtiyacın ürünü olduğunu söyleyebiliriz.

Kurganların genel manadaki en eski örneklerine ise Milattan Önce beinci binyılda Asya’da rastlamamıza karşın dördüncü binyıldaki göç hareketiyle birlikte gelenek Kafkaslar’a da yayılmıştır. Gürcistan’daki Martkopi, Bedeni ve Trialeti bölgeleri kurgan

kültürünün bölgede tespit edildiği yerlerdendir (Age. 43). İlk Tunç Çağı boyunca devam eden ve Kafkasya'nın büyük bölümüne yayılan "Kura-Aras" kültürünün ardından Orta Tunç Çağı ile (daha dar bir bölgeye yayılan) "Aras Boyalıları" kültürü olarak adlandırılan kültür başlar. Bu kültüre dair ilk kurganlar da (Kafkaslar'da) bu dönemde ortaya çıkmaya başlamıştır. (A.g.e.) Bahsi geçen buluntuların yoğun şekilde görüldüğü Aras Irmağı havzası sebebiyle bu ismi almıştır. Kültürün genel hatlarıyla çevresindeki kültürlerden hem yaşam şekli hem de üretilen ürünler açısından büyük farklılıkları bulunmaktadır (Özfirat: 2004, 119). Özellikle bu dönemin geniş çaptaki kurgan mezarları ve monokrom (tek renk) ile polikrom (çok renk) çanak çömlekleri, diğer kültürlerle arasındaki belirleyici unsurdur. Aras Boyalıları kültürü, muhtemelen ortaya çıkardığı eserleri bazı kurallar dahilinde üretmektedir zira monokromlarda kiremit kahve astar üzerine siyah renk kullanılırken polikromda krem renk astar üzerine siyah ve kiremit renkleri kullanılmıştır. Pastoral süslemelerle bezenen (dağ keçisi, geyik ve su kuşu gibi motifler) polikrom kaplar da bölgedeki diğer birçok buluntu gibi yerel özellikler taşımaktadır (Age.). Doğu Anadolu'da Milattan Önce üçüncü binyılda görülmeye başlanan kurgan kültürünün birçok sosyo-kültürel değişime sebep olduğunu söyleyebileceğimiz gibi birçok farklı alt kültürde de bulunması sebebiyle değişime uğradığını da söyleyebiliriz (Özfirat: 2010, 42). Özellikle Milattan Önce üçüncü binyılın sonundan itibaren Transkafkasya'da görülen kurganların içinde Aras Boyalıları kültürüne ait keramikler bulunabilirken Ziyarettepe'deki mezarların yapılarından gömü nesnelere kadar çok büyük farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir (Özfirat: 2009, 642; Yardımcıel: 2015, 44). Son olarak Aras Boyalıları ve kurgan kültürüne dair arkeolojik veriler Transkafkasya bölgesindeki Nahçıvan'da yoğunlaşmıştır (Belli-Sevin: 1999, 15). Gelişmiş bir kültür olmasına karşın Aras Boyalıları kültürü, Milattan Önce üçüncü binyılın ikinci yarısından itibaren tarım ve hayvancılıkla geçinen toplum yapısının değişmesiyle beraber yok olmuştur (Köroğlu: 2000, 2). Geniş otlaklarda büyük hayvan sürüleri ile yaşayan yeni toplumun mezarlarını özellikle dromos ve kurgan oluşturmakta, cromlech adı verilen daire şeklindeki yapılar da bu dönemin ayırt edici özelliği olarak görülmektedir (Age.).

Şu ana kadar aktardığımız bütün bu veriler yan yana getirilse dahi belli bir kronoloji oluşturmak yine de çok zordur zira bölgenin yapısı gereğince buluntular yeteri kadar korunamamıştır. Özellikle "Bozkurt Kurganları" gibi Orta ve Son Tunç Çağı arkeolojik verilerinin çokça tahrip edildiğini göz önünde bulundurursak elimizdeki arkeolojik yetersizliğin temel sebebini de anlamış oluruz (Özfirat-Çoşkun: 2012, 146). Bütün bu zorluklara rağmen ortaya çıkan kurganlar Kafkas bölgesiyle öyle bütünleşmiştir ki Urartu zamanı da dahil olmak üzere uzun bir süre varlığını sürdürmüştür.

3. Marija Gimbutas'ın "Kurgan Hipotezi"

Marija Gimbutas tarafından ortaya atılan bu hipoteze göre kurganlar, tek bir yerden, tek bir topluluğun göçü vesilesiyle yayılmıştır. Zamansal yayılımını ele alarak inceleyebileceğimiz bu hipotezin tarihlemesi Milattan Önce dördüncü binyıla kadar geri gitmektedir. Erken Tarihöncesi (PHA) olarak isimlendirilen Milattan Önce 4500 ila 4000 yılları arasında Dinyeper, Sredny Stog ve Samara kültürleri tarafından atın evcilleştirilmesi ile insanlık göçleri daha rahat yapabilecek bir evreye gelmiştir. Ukrayna bozkırlarında Milattan Önce 4000 tarihinde evcilleştirildiği düşünülen atın, Avrupa Tunç Çağı topluluklarının gelişmesinde kilit rol oynadığı düşünülmektedir ki atların nasıl kullanıldığını bilmeyen topluluklar bu süreçte saldırılara da açık haldedir (Baskıcı: 1998, 89). Tekerlekten önceye tarihlenen at biniciliği, sosyal organizasyondan siyasi ideolojiye kadar çeşitli değişimlere sebep olmuş, otomobil ve lokomotifin icadı gibi geniş kapsamlı bir etki yaratmıştır (Age.). Bu türden bir yayılımın akabinde Gimbutas'a göre Milattan Önce dördüncü binyılda Volga bölgesinde ilk kez ortaya çıkan Kurgan kültürü, Milattan Önce üçüncü binyılda Romanya'ya kadar ulaşır ve Milattan Önce 4000 ila 3500 arasında Yamna kültürü ile birlikte ilk Kurgan tipi mezar yapıları ortaya çıkar (Gimbutas: 1994, 354-7; 366-93). Göçlerle geniş bir bölgeye yayılan bu kültürün anlatılan büyüklüğe üç dalgada ulaştığı iddia edilmektedir. İlk dalgada Volga'dan çıkan kurgan kültürü, Dinyeper'e doğru genişleyerek Tuna, Sırbistan ve Macaristan'a kadar etki etmiştir (Age. 361-64). İkinci dalga yani Milattan Önce 4000 ila 3500 arasında Maikop kültüründen doğan yeni göç, Milattan Önce 3000 dolaylarında "kurganlaşmış" olarak niteleyebileceğimiz melez kültürlerin Kuzey Avrupa'ya ilerlemesiyle son bulmuştur (Age. 366-83). Örneğin Milattan Önce 3500 ila 3000 arasında zirve noktasına ulaşmış Yamna kültürü, Orta PHA'da Geç Neolitik Avrupa toplumlarından Globular Amphora ile Baden kültürlerini "urganlaştırmıştır". Bu dönemde Maikop kültürünün Tunç Çağı'na dair ilk işaretleri taşıyıp Yamna kültürüne aktarması ile tunç alet ve silahlarla Yamna kültürü de tanışmıştır. Bu geniş kültürel alışverişten kaynaklı olacaktır ki Gimbutas, bu göç ile "Hint-Avrupa Dilleri"nin Kuzey ve Batı Avrupa'ya ilk kez girdiği sonucuna varmıştır. Anadolu'daki extramural (yerleşim dışı) mezarlıklar da yine bu göçten sonra ortaya çıkmıştır (Özgüç: 1948, 60-61). Son olarak üçüncü dalga ile Yamna kültürü, Milattan Önce 3000 ila 2800 arasında steplerin ötesine yayılarak Romanya, Bulgaristan, Doğu Macaristan ve Gürcistan bölgesinde karakteristik höyük mezarların görülmesine sebep olmuştur (Gimbutas: 1994, 384-93). Kısacası bu hipoteze göre "kurgan" gömü şekli Hint-Avrupa ırklarına ait olup bu ırkların göçleriyle beraber Kafkasya dahil birçok bölgeye yayılmıştır.

Sonuç

Sonuç bölümüne gelinceye kadar (olabildiğince) yorum katmadan, sadece durumu ve yorumları aktarmaya çalıştık. Temeldeki hedefimiz, bahsi geçen bu bölüme gelindiğinde zaten bilimin birçok yanlışı kendi kendine düzeltilmesiydi. Halihazırda birçok okuyucu, bu bölüme gelene kadar zaten tutarsızlıkları fark etmiştir. Buna karşın farkındayız ki ortada hâlâ bazı soru işaretleri söz konusudur. İlk olarak belirtilmelidir ki bahsi geçen

hipotezin beslendiği en önemli kaynak, alakasız gibi gözükse de Marksist yazım anlayışının ortaya çıkardığı bulgulardır. Bu bulgular sayesinde önce Hint-Avrupalı olarak addedilen önemli keşifler Türksüzleştirilmiş, sonrasında da bu buluşların kökleri, millet-kültür eşlemesi kullanılarak coğrafyanın tamamındaki bir “Hint-Avrupa genellemesi” haline getirilmeye çalışılmıştır. Bu öyle bir anlamsal karmaşadır ki diğer milletler iddiaya göre “kurganlaşmış”, yani yazımımızın en başında bahsettiğimiz millet-kültür ayırımındaki senkretik tavır gereğince başka milletlerle kaynaşarak kültürleşmiş, buna karşın aynı zamanda millet-kültür eşlemesinden hareketle de bu milletler “Hint-Avrupalılaştırılmış”tır. O kadar ilginç bir “melez”den bahsediyoruz ki bu mantıktan hareketle tüm Avrupa ve Asya “Hint-Avrupalılaştırılmış kültür millet” olmaktadır... İşte Avrupamerkezci ve beyaz-üstünlükçü bilimin geldiği son nokta budur, yani her yeniliğin ve tarihsel her devininin sahipliği iddiası üzerinden asimilasyon... Bu sözde “eleştirel” ve “modern” anlayış, günümüzün sözde “aydın”larının sarıldığı ve bunun üzerinden bütün yeniliklerin mimarı olan yüce Avrupalılara ne kadar “Avrupalı” olduklarını kanıtlamak için başvurdukları bağınaz bir “inisiyasyon” olarak varlığını sürdürmektedir. Bu teoriyi kabul etmeden yapılan her türlü çalışma “gayri-modern” olarak yaftalanmakta hatta kaynak dahi alınmaktan kaçınılmaktadır. Bundandır ki bu teoriye karşı çıkmak şu demektir: Avrupalı olamadan, (yani onları bu tür safsatalarla onları üstün görmeden) hiçbir gayri-Avrupalı’ya çalışma imkânı tanınmaz ve sağlan(a)maz.

Düşünün, en eski örneğine Asya’da rastlanılan bu kültür, onların nazarında tabii ki biz Asyalılara değil de tabii ki yine Avrupalılara ait olmalıdır. Çukur, Katakomp ve Otağ tipi kurganların Herodotos’ta çok net ele alınmış olması, Türk yerleşim bölgelerinden Kafkasya’ya kadar kesintisiz izlenebilir olması Avrupalılar için yeterli değildir (Koçak: 2015, 6-11). Belli bir kültürü, gayri-bilimsel birkaç metotla Hint-Avrupalı yapıp bunun üzerinden oluşturulmuş safsata bir hipotezin kabulü, Türklerin bilimsel bütün araştırmalarından ne yazık ki daha kolay “kabul edilebilir” bir haldedir. Gimbutas’ın 1956’da ortaya attığı bu hipotez genel manasıyla Hint-Avrupa üslubunda olarak tanımlanan buluntulara odaklanarak kurgan kültürünü Hint-Avrupalı kabul etmek üzerine kuruludur ki bahsettiğimiz “melez” kafa karışıklığı bundan süregelmektedir. Bizler Hint-Avrupalı unsurların (geniş yayılım alanını da düşünerek) buluntularda yer aldığını kabul ediyor ve elimizdeki “kültür” olduğunu söylüyoruz lakin Avrupamerkezci ve Marksist yazım anlayışındaki Kurgan kültürünün Asya köklerini tümünden reddederek onu Hint-Avrupalıların mahsulü kabul edip yayılım alanındaki diğer bütün milletleri de “kurganlaşmış” terimi altında Hint-Avrupalı addetmeye çalışıyor! İşin daha ilginç tarafıysa farklı bir tutum sergilemesi beklenen Marksist yazım tarzı, daha önce bahsettiğimiz “kültür-millet eşlemesi” üzerinden bahsi geçen kültürün tarihsel bağlamda “Türksüzleştirilmesi”ne dolaylı yoldan yardım ediyor ve garip bir biçimde onları Hint-Avrupalı kabul ediyor. Bu, içinden çıkılması çok zor bir kuşatmadır... Oysaki günümüzde yapılan çalışmalara bakılsa görülecektir ki ele geçmiş Hint-Avrupa buluntuları etnik ve kültürel kabulleri değil, ticareti simgelemektedir (Bkz. Yılmaz-Akmatov: 2023). Hatta bu çalışmanın sonunda da araştırmacılar, bölgeden çıkan buluntuların daha dikkatli incelenmesi gerektiğini önemle arz etmektedir (Age. 185).

Mesela özellikle vurguladığımız “Türksüzleştirme” uğraşına başka bir örnek, Telegin’in çalışmasıdır. Telegin’in bizatihi Kurgan kültürü içerisinde yer alan Sredny Stog kültürünün kökünün bulunmasının oldukça güç olduğunu aktardığı halde onu Hint-Avrupalı kabul etmesi mi daha acıdır, yoksa günümüzde bu anlayışın hâlâ “genel kabul”ü oluşturması mı, sorarım size (Stetsyuk: 2008, 216). O mükemmel eleştirel bakış, mevzubahis “genel kabul” olduğunda ne bizim ne de dünyanın bilimsel tutumunda pek işlemiyor gibi... Benzeri birçok hatalı yaklaşım yazılabileceği ve konu uzatılabileceği gibi bizce tek bir safsatanın dile getirilmesi konunun özeti mahiyetinde olacaktır: Pazırık kurganları, yani kurgan kültürünün Altaylar’daki örnekleri. İskitlere ait olduğu bilinen bu buluntuların daha önce bahsettiğimiz “Asya’dan Avrupa’ya kesintisiz örnekler” arasında çok önemli ve özel bir yeri vardır zira çok net ve kusursuz buluntuları haizdir. Buna karşın Sergey Kisilev, Oxus yani Amuderya Hazineleri üzerinden buluntuların Hint-Avrupalı olduğunu kabul etmiş, yine Sergey Rudenko da hiçbir kanıt olmamasına karşın bu konuda direktmiştir (Kutlu-Kutlu: 2022, 342). Bugün hem bunların safsata olduğunu hem de bahsi geçen “Amuderya Hazineleri”nin sahte olduğunu ne mutlu ki biliyoruz (Age. 343; Muscarella: 2013, 1025-40.). Sanırım yukarıda bahsettiğimiz arkeologların Marksist yazım tarzından geldiklerini de tekrar etmemize gerek yoktur...

Görülebileceği üzere kanıt olmadığında dahi kanıt uyduran bir Avrupamerkezci ve Marksist yazım anlayışıyla karşı karşıyayız. Bu anlayışlar ne yazık ki Kafkaslar’daki buluntular üzerine de sirayet edip “akademik makale” olarak sunulmakta ve ortaya çıkardıkları asılsız kabullere takdir beklemektedir. Bu durumun ortaya çıkmasındaki en büyük etken de şüphesiz bilimsel gelişme dahil birçok noktada dışa bağımlılığımızdır. Bugün bu evrâk-ı muzırranın tertip edildiği Alman, Rus ve İngiliz arkeoloji enstitüleri ne yazık ki ülkemizdeki bütün Eski Çağ çalışmalarını pençesi altına almıştır. Buradan hareketle daha önce bahsettiğimiz o “kabul görme” anlayışı akademisyenlerimiz arasında da kendisine yer bulmuş ve Türkler namına yararlı bir çalışma yapmanın önünü tümüyle kapatmıştır. Aynı durum fikrî, siyasi ve daha nice alanlarda da kendisini göstermekte, millî birliğin tesisinde çokluk ve tutarsızlık yaratmaktadır. Zannedilmesin ki bahsi geçen bu tavır, sadece hatalı saptamaların bir izdüşümüdür. Hayır! Bilakis hatalı saptamalar, bu saptamaları yapanların sahip olduğu unvanların ağırlığı kullanılarak hizmet ettikleri ideolojik tavırların halkı etkisi altına alabilmesi için planlı bir araçtır. Sadece küçük bir örnek vereyim: Birkaç ay önce Kadıköy’deki Marksist bir etkinliğe katıldım. Etkinliğin beni bilhassa cezbeden tarafı “mülteci karşıtlığı” ve “faşizm” namıyla suçlayıcı üslupla yaptığı söyleşilerdi ki sadece bu söyleşilerin olduğu saatlerde orada bulundum. Bahsi geçen söyleşilerde konuşmacı olarak çağırılan İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan ve Yunan konuşmacılar vardı. Sırasıyla gidelim: İtalya elindeki mültecilerin ülkemize nakli için diplomatik temaslarda bulunuyor. Almanya, Fransa ve İngiltere mültecilerin Avrupa’ya yollanmaması için bize para teklif ediyor ve Yunanistan deniz yoluyla kendilerine iltica etmeye çalışan mültecilerin botlarını patlatıyor, bununla da yetinmeyip mesuliyeti bize yüklüyor. En ince toplama çıkarmaları dahi yapmayı bilen Sol kesimin dönüp “*Bize bu türden vaazlar vereceğinize mademki çok Marksist ve*

ilericisiniz, kendi ülkenizin tavrını değiştirderseniz ya!” demeyi akıl edemeyeceğini düşünmek veyahut iddia etmek aşırı optimist bir tavır olacaktır.

Uzun lafın kısası, bizim ödemekle mesul olduğumuz bir diyet, sonucu gereğince alttan almak veyahut taviz vermek zorunda olduğumuz herhangi bir suç bulunmamaktadır. Tekrar etmekte fayda var, eğer ortada bir suç ve ödenmesi gereken bir diyet varsa biz bunun mükellefi değil tazmin edilecek tarafıyız. **Bittabi biliyoruz ki burada başka bir husus var. Dünden bugüne adım adım topluma dayatılmaya çalışılan Avrupamerkezci ve emperyalist tavır var. Artık emperyal devletler azınlıkların milliyetçiliklerine cevap vererek değil, onların azınlık kalmasından besleniyor. Bu sayede özgünlüğünü kaybetmiş uydu milletler yaratmaya çalışıyor. Artık azınlıklara belki bir devlet veya benzeri bir güç odağı vadetmiyor lakin yeni standartlar vesilesiyle “eşit” değil “eşitlerin arasında birinci” olabileceklerini vadediyor.** Şunu da belirtmekte fayda var: Sanılmasın ki o gün orada bulunanlar veyahut bahsi geçen çelişkili teorileri savunanlar, bu dayatılmış kabullere inanıyor, hayır! Onlar bu fikirlerin getirilerine ikna olmuş kişiler. İkna olmuşlardan da millî gayeye nasıl bir hizmet beklenebilir ki?

KAYNAKÇA

Baskıcı M.M., 1998, Evcilleştirme Tarihine Kısa Bir Bakış, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, sayı 53, cilt I, Ankara Üniversitesi Yayınları: Ankara.

Belli O., Sevin V., 1999, Nahçıvan’da Arkeolojik Araştırmalar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları: İstanbul.

Companjen F., Laszlo M., Versteegh L., 2010, Exploring the Caucasus in the 21st Century: Amsterdam.

Gimbutas M., 1994, The Civilization of the Goddess, (ed.) Marler J., HarperCollins: San Francisco.

Kipfer B.A., 2000, Encyclopedic Dictionary of Archeology, Springer Science & Business Media: Berlin.

Koçak K., 2015, Kuzey Kafkasya ve Kuzey Karadeniz'deki İskit Kurganlarının Ortaya Çıkışı, Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, cilt 1, sayı 25.

Koroğlu K., 2000, Çıldır Kurganları, Arkeoloji ve Sanat, sayı 96.

Kutlu M.- Kutlu L., 2022, Pazırık Kültüründe Ölü Gömme Gelenekleri ve Kurgan Mimarisine Yansımaları, Sanat Tarihi Dergisi, cilt 31, sayı 1.

Lloyd S., 1974, Twenty-Five Years, Anatolian Studies, Cilt 24, British Institute at Ankara: Ankara.

Murtazali S.G., 2009, Hunok és türkök támadásai és a szanszanidák erődítési tevékenysége a kelet-Kaukázusban, Laszlo M. ve Borbala O., A Hunok Öröksege, Hun Idea Kiado: Budapest.

Muscarella O.W., 2013, Archaeology, Artifacts, and Antiquities of the Ancient Near East: Sites, Cultures, and Proveniences, Brill: Leiden.

Özfiirat A., 2004, Aras Boyalıları, ArkeoAtlas Dergisi, sayı 3, Ed. N. Karul, Doğan Burda Dergi Yayıncılık: İstanbul.

Özfiirat A., 2009, Bozkurt Kurgan Mezarlığı Kazıları, Belleten Dergisi, sayı 83.

Özfiirat A., 2010, Kazı-Bozkurt Kurgan Mezarlığı: Yerleşik Kültür Geleneğinin Sonu, Aktüel Arkeoloji Dergisi, sayı 15.

Özfiirat, A., Coşkun, N., 2014, Bozkurt Kurgan Mezarlığı Kazısı, 2012, 35. Kazı Sonuçları Toplantısı 1 (Muğla, 27-31 Mayıs 2013), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü: Muğla.

Özgüç T., 1948, Ön Tarihte Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi: Ankara.

Stetsyuk V., (çev.) Şengül F., 2008, Seredniy Stoh ve Yamnaya Kültürleri, Akademik Bakış Derhisi, cilt 1, sayı 2.

Türkkan R.O., 1989, Biz Kimiz?, Türk 2000 Vakfı Yayınları: İstanbul.

Yardımcıel A., 2015, Güney Kafkasya'da Kurgan Kültürü, Güzel H.C., Yeni Türkiye Dergisi, sayı 72, Semih Ofset Yayınları: Ankara.

Yılmaz A. - Akmatov K., 2023, Tanrı Dağlarında Bulunmuş Hellenistik Seramik Saka (İskit) Bölgesi - Grecobactria Ticari İlişkilerine Bir Örnek, Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi, cilt 9, sayı 1.

Yiğitpaşa D., 2010, Urartu Ölü Gömme Gelenekleri ve Ölümle İlgili Ritüeller, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, sayı 25.

Zekiyev M., (ed.) Sharapov Y.S., 2003, Происхождение тюрков и татар, Академии наук Республики Татарстан: Tataristan.

Bartu Kizek, "Asırlık Yanılsamalar, İçi Doldurulamamış Kalıplar ve Tarihi "Türksüzleştirme" Uğraşı" <https://www.fikirtepedi.com/tarih/asirlik-yanilsamalar-ici-doldurulamamis-kalip-lar-ve-tarihi-turksuzlestirme-ugrasi/> (Yayın Tarihi: 20 Temmuz 2024).